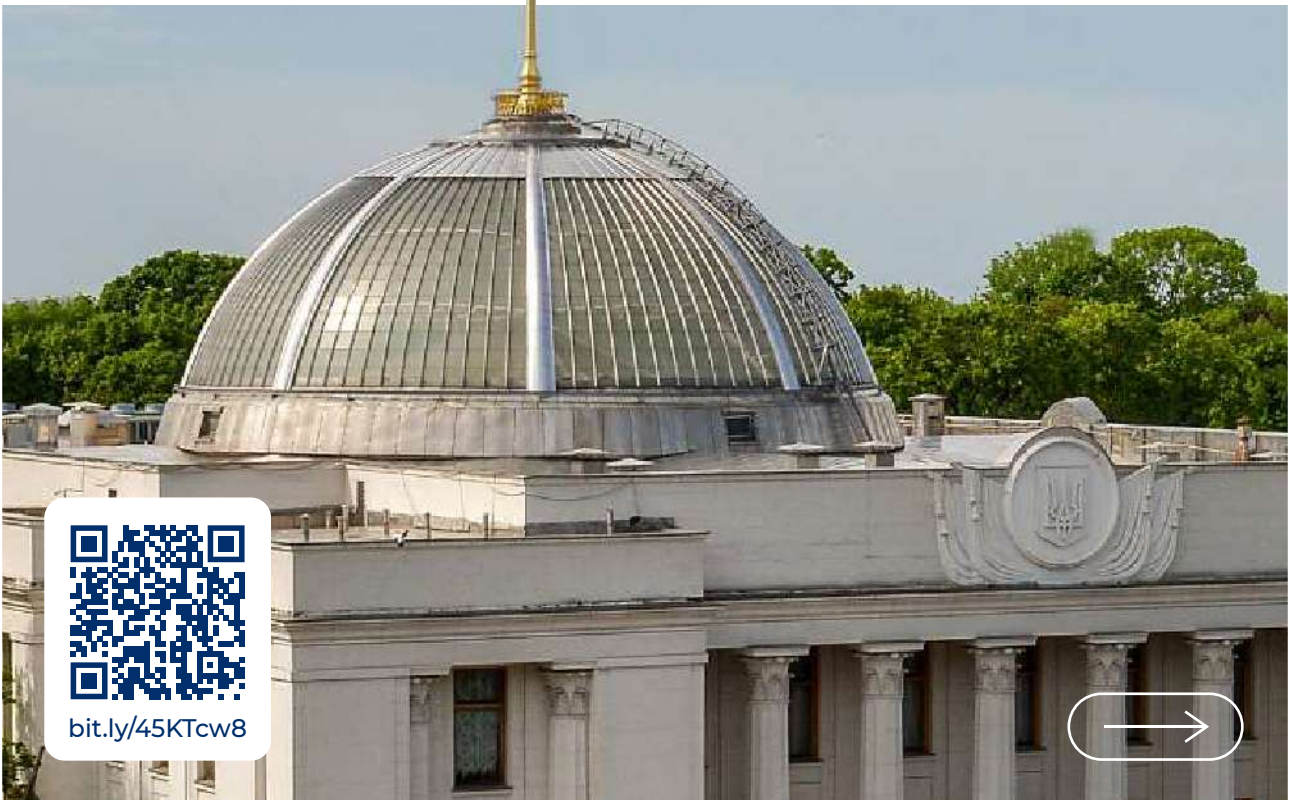
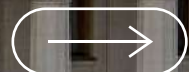

ОФІСИ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ: міжнародний досвід та рекомендації для Верховної Ради України

bit.ly/45KTcw8

Програма USAID «РАДА: наступне покоління» вивчає досвід закордонних офісів нормопроєктування та можливості і перспективи такої інституції в межах Верховної Ради України задля удосконалення українського законодавства.

Ця публікація стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID чи уряду Сполучених Штатів.

Публікація здійснена в рамках Програми USAID «РАДА: наступне покоління», яка є п'ятирічною ініціативою (2021-2026), що впроваджується ГО «Інтерньюз-Україна».

Детальніше про Програму:

internews.ua/rang/about

facebook.com/usaidradaprogram

bit.ly/linkedin-rang

ЗМІСТ

● Як підвищити якість українського законодавства?	2
● Моделі офісів нормопроєктування	3
○ Парламентська модель (Південно-Африканська Республіка)	4
○ Централізована модель (Австралія та Нова Зеландія)	5
○ Змішана модель (Канада)	6
● Структура офісу нормопроєктування	7
● Вимоги до нормопроєктувальників	8
● Як формуються запити до офісів нормопроєктування?	9
● Міжнародна співпраця у сфері нормопроєктування	10
● Цифровізація нормопроєктування	11
● Передумови створення офісу нормопроєктування у ВРУ	12
● Офіс нормопроєктування ВРУ в циклі формування державної політики	13
● Офіс нормопроєктування у сфері євроінтеграції України	14

ЯК ПІДВИЩИТИ ЯКІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

ЩО УДОСКОНАЛИТИ

- 1 Місія SIGMA за критеріями «передбачуваність і узгодженість законодавства» та «доступність законодавства» дала Україні 3 з 5 балів
- 2 Часто вносяться зміни до законів
- 3 Часом неможливо технічно відобразити зміни до закону в його тексті

ЯК УДОСКОНАЛИТИ

Створити парламентський **Офіс нормопроєктування** – інституцію, в якій спеціально підготовлені фахівці-юристи здійснюють технічну підготовку законопроєкту

USAID
AMERICAN PEOPLE

ІНТЕРНЬОЗ
У КРАЇНА

РАДА
НАСТУПНЕ ГОСПОДІННЯ

МОДЕЛІ ОФІСІВ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ

1. Як частина уряду

Польща

Франція

Італія

2. Як частина секретаріату парламенту

Південна Африка

3. Утворюється і в структурі уряду, і в парламенті

Канада

приклади країн

Яка модель буде найбільш ефективною для України?

Народні депутати України є авторами у середньому 80% законопроектів від усіх, що Верховна Рада розглядає протягом сесії.

Тому більшу ефективність може забезпечити офіс нормопроекткування у структурі парламенту.

ПАРЛАМЕНТСЬКА МОДЕЛЬ ОФІСУ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ

Південно-Африканська Республіка

ЩО ТАКЕ ПАРЛАМЕНТСЬКА МОДЕЛЬ?

У цій моделі офіс нормопроєктування (підрозділ, який займається технічною підготовкою законопроектів) входить до структури парламенту та обслуговує винятково депутатів і комітети.

Класичну парламентську модель має офіс нормопроєктування Південної Африки, який називається **Відділом розробки законодавства**. У ньому працюють **7 осіб**, які допомагають готувати законопроекти **490 членам обох палат**.

ФУНКЦІЇ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО ОФІСУ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ

- 1 розробляє проекти законів та інших актів;
- 2 консультує щодо дотримання регламенту, відповідності до Конституції та узгодженості з іншими законами;
- 3 аналізує судову практику та чинне законодавство, виявляє прогалини і неузгодженості, звертається до відповідного комітету для усунення таких недоліків.

ПРОЦЕДУРА ЗАПИТІВ ДО ОФІСУ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ

Для розробки законопроекту офісу нормопроєктування необхідно надати **документ політики**, який описує законодавчу ініціативу. Якщо такого немає, парламентар має заповнити **детальний опитувальник**.

Офіс нормопроєктування може повернути запит **на доопрацювання**, якщо опитувальник заповнений неякісно.

Відмовитися від розробки законопроекту офіс може лише у випадку, якщо ініціатива **суперечить Конституції**.

ЦЕНТРАЛІЗОВАНА МОДЕЛЬ ОФІСУ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ

Австралія та Нова Зеландія

ЩО ТАКЕ ЦЕНТРАЛІЗОВАНА МОДЕЛЬ?

У цій моделі офіс нормопроекткування (чиї фахівці займаються технічною підготовкою законопроектів) – **це окрема державна установа**, незалежна у своїй операційній діяльності.

У Новій Зеландії та Австралії ця установа називається **Офісом парламентського радника** та координується урядом через Офіс генерального прокурора (у державах Британської співдружності націй він виконує окремі функції, схожі до повноважень Міністерства юстиції України).

Головний клієнт офісів – **уряд**. Лише в окремих випадках за згоди генпрокурора чи прем'єр-міністра працівники Офісу допомагають членам парламенту в розробці законопроектів.

ФУНКЦІЇ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ОФІСУ

- 1 розробляє законопроекти;
- 2 готує проекти підзаконних актів;
- 3 забезпечує публікацію прийнятих нормативно-правових актів;
- 4 веде централізований реєстр всього законодавства.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОФІСУ

Робота над законопроектом розпочинається після схвалення урядом **концепції майбутнього закону**. Лише в окремих випадках (як-от, у разі термінового доручення) не вимагається концепція, однак тоді надаються чіткі інструкції щодо написання законопроекту.

Обидва офіси працюють на основі затвердженого урядом **річного плану законопроектних робіт**, де кожному законопроекту визначено певний пріоритет (Т, А, В, С тощо).

ОФІСИ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ КАНАДИ:

хто займається підготовкою проєктів актів та які послуги надаються?

ХТО МОЖЕ ЗВЕРТАТИСЯ ДО ОФІСІВ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ В КАНАДІ?

<p>Для Уряду Канади:</p> <ul style="list-style-type: none"> Департамент служб законодавства (LSB) у Секторі публічного права та служб законодавства Міністерства юстиції Канади розробляє законопроєкти та підзаконні акти 	<p>Для Парламенту Канади:</p> <ul style="list-style-type: none"> Канцелярія юрисконсульта та парламентського радника Сенату Відділ юрисконсульта та парламентського радника Палати Громад обидві установи розробляють законопроєкти та поправки і пропозиції до законопроєктів, що розглядаються парламентом
--	--

<p>В Уряді</p> <ul style="list-style-type: none"> міністерства, інші органи виконавчої влади, які виносять свої законодавчі пропозиції на розгляд Уряду 	<p>У Парламенті</p> <ul style="list-style-type: none"> будь-який депутат Сенату будь-який депутат Палати Громад
---	--

ЯКИЙ АЛГОРИТМ ЗВЕРНЕННЯ ТА РОБОТИ ОФІСУ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ В УРЯДІ КАНАДИ?

- міністерство, інший орган виконавчої влади розробляє та виносить на розгляд Уряду меморандум, в якому описує майбутню законодавчу ініціативу
- Уряд схвалює меморандум (в окремих випадках попередній дозвіл на розробку законопроєкту надає Таємна рада – аналог українського Секретаріату КМУ)
- на основі схваленого меморандуму офіс нормопроекткування розробляє законопроєкт у співпраці з його ініціатором
- розроблений законопроєкт затверджується представником Уряду в Палаті громад і виноситься на розгляд парламенту

ЯКИЙ АЛГОРИТМ ЗВЕРНЕННЯ ТА РОБОТИ ОФІСІВ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ У ПАРЛАМЕНТІ КАНАДИ?

- депутат парламенту звертається до офісу із запитом на підготовку законопроєкту. До свого запиту він/вона може додати довідку від Дослідницької служби, пояснення проблеми та бажаних результатів, інші матеріали
- офіс надає первинну консультацію: чи немає перешкод до розробки законопроєкту (конституційних, юридичних, практичних), чи прийняття закону є найкращим способом вирішення суспільної проблеми
- офіс розробляє законопроєкт у комунікації із депутатом, що ініціював проєкт
- розроблений законопроєкт після його літературного редагування надається депутату для реєстрації у парламенті

USAID
ВІСЬМИЙ СЬОГО НАСОД

ІНТЕРНЬОЗ
У К Р А І Н А

РАДА
НАСТУПНЬ ПОКОЛІВ'Я

СТРУКТУРА ОФІСУ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ

Нормопроектувальники

Допоміжний персонал

Підрозділи,
що виконують
додаткові функції
(наприклад, Австралія)

Підрозділи з питань
публічних фінансів
(наприклад, Австралія
та Канада)

ВИМОГИ ДО НОРМОПРОЄКТУВАЛЬНИКІВ

Вища
юридична
освіта

Практика
соліситором
чи адвокатом
вищої
категорії

Право на ведення практики
у Верховному суді чи судах
загальної юрисдикції

Спеціальне
менторство під
час навчання

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ІНТЕРНЬОЗ
У К Р А Ї Н А

РАДА
НАСТУПНЕ ПОКОЛІННЯ

ЯК ФОРМУЮТЬСЯ ЗАПИТИ ДО ОФІСІВ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ?

приклади країн

АВСТРАЛІЯ

Відповідно до пріоритетів урядової законодавчої програми, міністерство звертається до офісу нормопроекткування з проханням підготувати законопроект (якщо надані урядові інструкції не чіткі, офіс може їх відхилити).

КАНАДА ТА ІРЛАНДІЯ

Офіс нормопроекткування розпочинає роботу тільки після затвердження концепції майбутнього закону.

ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКА РЕСПУБЛІКА

Парламентський офіс нормопроекткування вимагає від заявників документ політики, на основі якого розробляється законопроект.

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ

Нормопроектувальники з різних країн діляться між собою кращими практиками підготовки законопроектів

Формуються та постійно оновлюються міжнародні стандарти нормопроекткування

Фахівці проводять профільні конференції та об'єднуються в організації

ЩО ОТРИМУЄ УКРАЇНА ВІД ТАКОЇ СПІВПРАЦІ?

підвищення стандартів
нормопроекткування

удосконалення
українського законодавства

інтеграція у світову
професійну спільноту

популяризація
українського досвіду

ЦИФРОВІЗАЦІЯ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ

за матеріалами онлайн-воркшопу
віз Програми USAID «РАДА: наступне покоління»

РАДА
НАСТУПНЕ ПОКОЛІННЯ

НАВІЩО ДІДЖИТАЛІЗУВАТИ ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ?

- автоматизація** (машинне заповнення форми, стандартних елементів законодавчого акта, автоматичне виявлення колізій під час написання законопроєкту тощо)
- стандартизація** (єдина форма та формат акта незалежно від суб'єкта законодавчої ініціативи)
- прискорення** (машинне заповнення стандартних елементів проєкту акта дозволяє зекономити час на рутинній роботі)
- зменшення адміністративних та регуляторних витрат**

ЯКІ АСПЕКТИ ПОТРІБНО ВРАХОВУВАТИ?

- ✓ використання відкритих даних необхідного формату
- ✓ спроба переходу до web 3.0 та семантичного web
- ✓ балансування між внутрішнім та міжнародним досвідом
- ✓ підготовка до форматів «data first», «platform agnostic» та «machine consumable»
- ✓ мобільна інтеграція

Е-ЗАКОНОДАВСТВО: ПЛАН ВПРОВАДЖЕННЯ

- ⚙️ визначити стратегію послідовного розвитку систем
- ⚙️ створити дорожню карту е-законодавства, до якої мають увійти бізнес-процедури всіх гілок влади
- ⚙️ визначити, пріоритезувати та спланувати конкретні дії з цифровізації
- ⚙️ оновити наявні та розробити нові системи GovTech
- ⚙️ приділити особливу увагу успадкованим системам
- ⚙️ намагатися зрівноважити класичні бюрократичні та автоматизовані процеси

Передумови створення офісу нормопроекування у Верховній Раді України

Виконано

- доповнили Регламент ВРУ статтею про підготовку щорічного плану законопроектної роботи, який має визначати перелік пріоритетних законопроектів
- створили Дослідницьку службу ВРУ, яка вивчає суспільні проблеми та займається пошуком їхніх рішень для оформлення майбутніх законопроектів

Необхідно

- передбачити такі стадії законодавчої роботи, як підготовка, обговорення та схвалення документу політики (концепції законопроекту, «білої» і «зеленої» книги тощо)
- обрати модель роботи та спланувати конкретні кроки для створення офісу нормопроекування
- здійснити пілотування обраної моделі

ОФІС НОРМОПРОЄКТУВАННЯ ВРУ У ЦИКЛІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖПОЛІТИКИ

Офіс нормопроєктування у сфері євроінтеграції України

Верховна Рада затверджує перелік актів ЄС,
які мають імплементувати за певний період

щодо регламентів ЄС:
у визначені строки Офіс
нормопроєктування комунікує
із «замовником» та переходить
до написання законопроекту

щодо директив ЄС:
комітет затверджує концепцію
законопроєкту, де окреслені ті
складові директиви, які держава
може визначити самостійно

**Офіс нормопроєктування готує до реєстрації
законопроєкт із таблицями відповідності**